

intézményekben dolgoznak, vagy a városok, ahol ezek az intézmények működnek, akkor azt látjuk, hogy nem örülnek neki, hiszen megszűnik egy kulturális centrum, az értelmiségiek elmennek, foglalkoztatási problémák merülhetnek fel, stb. A reformfolyamathoz azonban ez is hozzátartozik. Azt nem vállalhatja fel senki, hogy a miniszter majd megmondja, hogy te megszűnsz, te pedig nem, de azt mondani, hogy te azért szűnsz meg, mert nem felelsz meg a követelményeknek, és ezért nem kapsz pénzt, egy lehetséges módszer. Lehet, hogy ez nem tűnik eléggé „balos” megközelítésnek, de azt gondolom, hogy ha a minőségre és a munkaerőpiac igényeire figyelünk, megelőzhető az a veszély, hogy tömegével „képezzünk ki” frusztrált értelmiségi munkanélkülieket, akik majd diplomával a zsebükben mennek ki az utcára. Ez mindenkire nézve veszélyes és felelőtlen lenne. És akkor még nem is beszéltünk a kutatás-fejlesztés, az innováció, azaz a kutatástámogatás reformjáról, a kutatóegyetemek problematikájáról... Egyszóval: van az elkövetkezendő időkben felsőoktatáspolitikai feladat bőven.

Kis Papp László, a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezetének elnöke

Educatio: Kérem, mutatkozzon be olvasóinknak.

Kis Papp László: Dr. Kis Papp László vagyok, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem professzora. Az Általános és Felsőgeodézia Tanszéken tanítok. A fő szakmai területem a műemlékvédelemhez kapcsolódó geodéziai-fotogrammetriai felmérések és a légifelvétel műemlékvédelmi felhasználása, de a legkorszerűbb eszközök közül például a GPS-technikákat is mi tanítjuk. A Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezetének 1998 óta vagyok másodszer is elnöke, először 1988-ban választottak meg elnöknek, amikor a szakszervezet is megalakult. Az FDSZ a felsőoktatási intézményeket fogja egybe, kivéve az orvosi egyetemeket és az agráregyetemeket. Ennek történeti oka van: korábban ezek az intézmények más minisztériumhoz tartoztak. A többi egyetem és főiskola összesen 72 intézménnyel hozzánk tartozik, melyek közül 60 intézményben vagyunk jelen. A tagjaink létszáma kb. 20 000 fő, tehát a szervezettségünk nagyságrendileg 50%-os.

E: Azoknak az egyetemeknek, amelyek nem tartoznak az FDSZ-hez, gondolom, van saját szakszervezetük. Melyek ezek?

K. P. L.: Két kisebb felsőoktatási szakszervezet működik még mellettünk: az egyik az Orvosegyetemek Szakszervezeti Szövetsége, a másik a magyar agrár felsőoktatási intézmények és szakoktatási intézmények szakszervezete, az AOKDSZ (Agrárokztatási és Kutatási Dolgozók Szakszervezete). Mindkét szervezettel mindennapos kapcsolatban vagyunk, sőt van egy konföderációnk, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, amelyben mind a három szervezet benne van. A Felsőoktatási Érdekegyeztető Tanácsban a munkavállalói oldalon ez a három szakszervezet vesz részt, ahova negyedikként meg szoktuk hívni a Tudományos Dolgozók Szakszervezetét is.

E: Kicsit menjünk vissza még az időben. Az FDSZ 1988-ban alakult, de előtte is volt érdekvédelmi szervezet a felsőoktatásban dolgozóknak...

K. P. L.: Így van. Korábban a Pedagógusok Szakszervezetéhez tartoztunk. Ott kezdtem én is a szakszervezeti tevékenységemet. A rendszerváltást megelőzően azonban egy olyan érdekképviseleti irányelv alakult ki, hogy világosabban meg kell jelentetni a különböző szakterületek érdekeit. A Pedagógusok Szakszervezetében a pedagógusok nagy száma mellett, ahol a teljes közoktatás jelen volt többszázézes létszámmal, „eltörpült” a felsőoktatás szerepe, ezért döntöttünk úgy, hogy létrehozunk egy önálló, független szakszervezetet.

E: Mondta, hogy jelenleg 20 000 főre tehető az FDSZ tagsága. Milyen arányt képviselnek az oktatók, az adminisztratív dolgozók és az egyéb alkalmazottak?

K. P. L.: Két nagy munkavállalói csoport van: az oktatók és a kutatók – ez a szakszervezeti létszámunk mintegy 45%-a – és az adminisztratív dolgozók, én ezt úgy hívom, hogy az oktatást közvetlenül segítők, ide tartoznak a tanszéki adminisztráció, a könyvtárak, a gazdasági ügyvitel kérdései, és ide tartoznak még a fizikai állományúak is. Ez a munkavállalói csoport a tagság 55%-át teszi ki.

E: Milyen az aránya a főiskolák és az egyetemek dolgozóinak?

K. P. L.: Az integráció miatt eltolódott az arány az egyetemek felé. Most a tagságunk 60%-a egyetemen, illetve egyetemi főiskolai karokon dolgozik.

E: Mi a helyzet a fiatalokkal?

K. P. L.: Ez egy nagy gondunk. Most éppen az a legfontosabb feladata az FDSZ-nek a küldöttgyűlés állásfoglalása alapján, hogy létrehozunk egy ifjúsági tagozatot, mert sajnos kevés a fiatal a szakszervezetben. Elképzelésünk szerint az ifjúsági tagozat hozzájárulhat ahhoz, hogy a fiatalok száma növekedjen, s különösen a doktoranduszokat szeretnénk bevonni. Ez egy kiemelt feladatunk a 2007/2008-as tanévben.

E: Most mennyire becsüli a fiatalok arányát?

K. P. L.: Körülbelül 10%. Ezen mindenképpen szeretnénk javítani. A szervezet jövője szempontjából alapvető érdekünk, hogy a fiatalokat bevonjuk a szakszervezeti munkába.

E: Mennyire kiegyensúlyozott a tagságon belül a fővárosi és vidéki felsőoktatási dolgozók aránya?

K. P. L.: Ez a másik komoly problémánk. A helyzet az, hogy a fővárosban az oktatók/kutatók elhelyezkedési lehetősége lényegesen jobb, mint a vidéki intézményekben. Ez megmutatkozik egyébként a bérezésen is: az átlagbérek a budapesti felsőoktatási intézményekben kb. 10%-kal magasabbak. A vidéki munkalehetőségek beszűkülése miatt munkavállalóink általában elfogadják a fizetési ajánlatokat, nem nagyon tudnak válogatni. Ami azért még jó a rendszerben, hogy a közalkalmazotti bértábla egy minimumösszeget garantál. Ha tud az intézmény ezen felül valamennyi pénzt adni, akkor ezt megteheti, de ez csak a fővárosi intézményekre jellemző, de még itt se jelentős mértékben. Általában azt mondhatom, hogy a felsőoktatásban dolgozók többnyire a törvény által garantált bérminimumot kapják.

E: Tehát vidéken nagyobb az érdeklődés a szakszervezet iránt?

K. P. L.: Igen. A vidéki szervezetségünk jobb. A szervezetségünk a Miskolci Egyetemen a legjobb, 80%-os.

E: Minden ágazat vagy tudományterület egyenlő mértékben reprezentált?

K. P. L.: Teljesen egyenrangú a reprezentativitás. Ennek oka, hogy szervezetünk intézményi alapszervezetekből áll, s ezeken belül a karok, illetve a szervezeti egységek alkot-

nak egy-egy szakszervezeti csoportot. Így biztosított, hogy a különböző területek egyenlő arányban vegyenek részt az érdekképviseleti munkában, illetve a döntésekben.

E: Mennyire autonómak ezek a szervezeti egységek?

K. P. L.: Az intézményi alapszervezetek teljesen autonómak. Az FDSZ küldöttgyűlése a legfelsőbb szervünk, ami évente egyszer ülésezik. Ezen kívül van egy másik szervezetünk, az országos választmány, amelyben minden intézmény képviseli magát az intézmény méretével arányos létszámban, de minimum egy fővel. Ez egy hatvanfős testület, és van egy tizenhárom fős elnökség. A legfontosabb feladatunk az intézményi szervezetek koordinációja, illetve a szervezet képviselete különböző testületekben. Képviseljük magunkat a Felsőoktatási Érdekegyeztető Tanácsban, a Felsőoktatási és Tudományos Tanácsban, az elnök tagja a Felsőoktatási Kerekasztalnak, állandó meghívottja a Rektori Konferenciának, s mint az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés legnagyobb tagszervezetének elnöke részt vesz az Országos Érdekegyeztető Tanács munkájában is.

E: Említette, hogy a rendszerváltás körül azért volt szükség az FDSZ létrehozására, mert a különböző szférák érdekeinek képviselete egyetlen egy szervezeten belül nem volt megoldható. De tudjuk, hogy a felsőoktatásban dolgozók körében is vannak kitapintható érdekellentétek. A különböző rangú oktatók érdekei számos kérdésben ütközhetnek egymással. Hogy csak egy példát említsék: a vezető oktatók, különösen a tanszék- vagy intézetvezetők alapvetően érdekeltek abban, hogy a hallgatói létszám növekedjék, a tanársegédek vagy adjunktusok helyzetét a felsőoktatás tömegesedése azonban nem feltétlenül javítja, sőt, a tömegesedés az ő szempontjukból komoly munkatöbblettel jár. Hogyan tudja a szakszervezet az ilyen típusú érdekellentéteket kezelni?

K. P. L.: Kétségtelen tény, hogy vannak ilyen feszültségek: más egy professzor érdeke, és más egy tanársegéd érdeke, s ezeknek a különböző érdekeknek az összehangolása nagyon fontos intézményi feladat, talán a legfontosabb feladataink egyike. A törvény ezt azért nagyjából rendezi: megadja a minimális óraszámokat, amit teljesíteni kell. Itt egyértelmű törvényi kötelezettségek vannak az oktatási terhelés egyenletes elosztására. Természetesen a tanszékvezetők érdekeltek abban, hogy magasabb legyen a hallgatói létszám, de ebben maga a szakszervezet is érdekelt. Szeretném határozottan leszögezni, hogy alapvető érdekünk, hogy az értékes hallgatók bekerüljenek a felsőoktatásba. Nagyon fontos probléma viszont az ezzel járó feszültségek kezelése, vagyis az egyenletes óraelosztás kérdése. Ezt úgy tudjuk megvalósítani, hogy az egyetemi és főiskolai szenátusokban ott van az érdekképviselet a törvénymódosításból adódóan szavazati jogú tagként, és ott próbáljuk a különböző érdekeket összehangolni. Egyébként a vezetőknek is fontos, hogy a munkahelyi légkör békés legyen, hiszen az a céljuk, hogy minőségi oktatást végezzünk. E célkitűzésben az intézmények vezetői és a szakszervezet teljes szinkronban vannak. Tehát: komolyabb feszültségek eddig ebből nem származtak, a gondok inkább abból fakadnak, ha kevés a hallgató, mivel ennek a normatív finanszírozás következtében komoly hatása van az egyes intézményekre vagy tanszékekre.

E: Nemcsak az oktatók között, hanem az adminisztrációban és az oktatásban dolgozók között is lehetnek feszültségek. Az oktatók néha már fenyegetőnek élik meg a felsőoktatás bürokratizálódását.

K. P. L.: Bürokratikus munkát soha nem végeztek szívesen az oktatók vagy kutatók, beleértve jómagamat is, aki végigjártam a ranglétrát, s elég sokat kellett a munkám során

adminisztrálnom. Azért most az adminisztratív jellegű teendők csökkentek, a hallgatói számítógépes nyilvántartás, a hallgatói számítógépes irodák kialakítása erre jó hatással volt. Ezzel együtt a tanszékeken még mindig elég sok olyan adminisztrációs feladat van, ami a hallgatók nyilvántartásában szakmai kérdésekhez kapcsolódik. Ennek egy részét a tanszéki adminisztráció elintézi, de a szakmai jellegű adminisztráció nagyobb részét továbbra is az oktatóknak kell elvégezniük. Ezeket a feladatokat a tanszéki vezetés és a tanszéki bizalmiak koordinálják, és próbálnak egy egyenletes terhelést biztosítani.

E: Nem merült fel az igény arra, hogy az egyes munkavállalói csoportoknak saját szakszervezetük legyen?

K. P. L.: Volt ilyen kezdeményezés korábban, de szerencsére idővel elhalványult. Ennek elsősorban az az oka, hogy az országos képviseletben nem lehet különbséget tenni, tehát aki a Felsőoktatási Érdekegyeztető Tanácsban, a Felsőoktatási Tudományos Tanácsban és a Felsőoktatási Kerekasztalon bent ül, az nem csak az oktatókat, hanem az oktatókat és az adminisztratív dolgozókat is képviseli. Nem beszélve arról, hogy a rektorok sem az egyetemeken, sem a főiskolákon nem veszik jó néven, ha külön kell tárgyalniuk az oktatói és az adminisztratív képviselettel. A legtöbb egyetemi vezető azt mondja, hogy az érdekképviselet vezetősége vállalja magára, hogy ezt a belső koordinációt megoldja. S mi ezt tudjuk kezelni. Egyébként nem lenne szerencsés egy ilyen „atomizálódás”, ha szabad ezt a kifejezést használnom, már csak azért sem, mert ez az erőnket is nagymértékben csökkentené.

E: Ha már az intézményvezetők érdekeiről volt szó... Elfelejtettem megkérdezni korábban, hogy vannak-e intézményvezetők a tagságban.

K. P. L.: Természetesen nincs akadálya ennek, csak egy tanszékvezető már nem lehet szakszervezeti vezető – ez összeférhetetlen. Nálunk a rektor úr is tagja a szakszervezetnek, mint ahogy számos vezető oktató, és szívesen is látjuk őket, mert példát mutatnak, hivatkozhatunk rájuk.

E: Tagja az FDSZ valamilyen nemzetközi szövetségnek?

K. P. L.: Igen. Tagjai vagyunk a Nemzetközi Oktatási Uniónak. Az ÉSZT pedig tagja a Nemzetközi Szakszervezeti Szövetségnek.

E: Volt konkrét ügy, amelyben segítséget kaptak ezektől a szervezetektől?

K. P. L.: Volt ilyen, mégpedig a felsőoktatási törvény módosítása kapcsán a Nemzetközi Oktatási Uniótól. Felmerült bizonyos körökben a közalkalmazotti jogviszony megszüntetése és az állami intézmények privatizációja. Ezekben a kérdésekben konzultáltunk a nemzetközi szervezetekkel is, hogy máshol ez hogyan működik, s kiderült, hogy a fejlett európai országokban a kiemelt felsőoktatási intézmények állami tulajdonban vannak. Sem Németországban, sem Franciaországban nincs szó az állami felsőoktatási intézmények privatizálásáról. Magán intézmények természetesen mindenhol léteznek, nálunk is 29 ilyen intézmény működik. Természetesen velük is tartjuk a kapcsolatot.

E: Milyen a kapcsolatuk a parlamenti pártokkal vagy azok felsőoktatási műhelyeivel?

K. P. L.: Van kapcsolatunk, mégpedig a Parlament Oktatási Bizottságán keresztül. Az FDSZ állandó meghívottja az Oktatási Bizottság üléseinek, és szoktunk meghívást kapni azokra a vitákra is, amelyek a Parlamentben az oktatásról folynak, és érintik a felsőoktatást – természetesen a parlamenti vitákban csak hallgatóként veszünk részt. Ami az Oktatási Bizottságban végzett munkánkat illeti, ott lehetőségünk van megszólalni, s meg

kell, hogy mondjam, hogy amikor engedélyt kapok a Bizottság elnökétől a felszólalásra, akkor a kormánypártok és az ellenzék képviselői egyaránt odafigylenek. Amikor egymással vitáznak, sokszor nem hallgatják meg figyelmesen a másik oldalt, de ha a hallgatói önkormányzat képviselője vagy a mi érdekképviselőnk kap szót, akkor mind a két oldal odafigyel. S mi ezzel élünk is! Arra is lehetőségünk van, hogy a minket érintő parlamenti törvények, tehát a felsőoktatási törvény, a közoktatási törvény és a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény vitáiban folyamatosan részt vegyünk.

E: Milyen civil szervezetek, illetve érdekképviselői szervezetek vannak a HÖÖK mellett, amelyekkel azonos fórumon vesznek részt?

K. P. L.: A HÖÖK-kal természetesen szoros a kapcsolatunk, de együttműködünk a többi szakszervezettel is, elsősorban bérpolitikai kérdésekben. Ennek az Országos Érdekegyeztető Tanács a legfőbb fóruma. Számos civil szervezettel is van kapcsolatunk, melyek közül én egyet emelnék ki, s ez a Nagycsaládosok Országos Egyesülete. Velük szinte napi kapcsolatunk van, nagyon jól ismerjük egymást az elnök úrral, Szabó Endrével, s ez által, ha vitás kérdések merülnek fel, meg tudjuk beszélni. Sőt, miután együtt ülünk a Felsőoktatási Kerekasztalon, még előzetesen is tudunk egyeztetni.

E: Említette már korábban, hogy jó a kapcsolatuk a Tudományos Dolgozók Szakszervezetével is. A felsőoktatásban szinte elválaszthatatlan az oktató és kutató tevékenység egymástól, de a tudomány művelői csak részben tevékenykednek az egyetemek falai között. Miben nyilvánul meg az akadémiai dolgozókkal való együttműködés?

K. P. L.: Az egyetemeken dolgozó kutatók ugyan a FDSZ tagjai, de az akadémiai kutatóintézetekben és az ágazati kutatóintézetekben dolgozókkal nagyon szoros szakmai együttműködést kellett kialakítaniuk. Mivel sem az oktatásban, sem a kutatásban nincsenek kamarák, az egyéni érdekképviselő mellett a szakmai érdekképviselőt is nekünk kell ellátnunk. Mi tulajdonképpen örülünk annak, hogy ez a két szerep egybeesik, viszont ahhoz, hogy e feladatokat elássuk, nagyon fontos, hogy a Tudományos Dolgozók Szakszervezetével is folyamatosan kapcsolatban legyünk. Például egy tudományos projekt megvalósításában döntő, hogy a felsőoktatásban és kutatóintézetekben dolgozók együttműködjenek. Erre számos lehetőségünk lesz egyébként az „Európai Fejlesztési Program 2” -ben, amitől komoly anyagi támogatást várunk. Ez jelenleg a legfontosabb kutatási támogatás, ahol kikerülhetetlen, hogy az egyetemek, főiskolák és kutatóintézetek együttműködjenek.

E: Ezzel a kutatási programmal kapcsolatban is vannak a két szervezet között egyeztetések?

K. P. L.: Természetesen. Sőt, a Felsőoktatási Tudományos Tanácsban a pályázati programok megvitatását is együtt végezzük. Mindig jelen vannak a kutatási területek képviselői, szóval tudunk röviden konzultálni a különböző kérdésekben.

E: Hogyan jellemezné a kapcsolatukat a Rektori Konferenciával és a MAB-bal?

K. P. L.: A kapcsolatunk szakmai jellegű. Részt veszünk a Rektori Konferencia plenáris ülésén, ahol elmondhatjuk a véleményünket. A Rektori Konferencia és a MAB elnöke tagja a Felsőoktatási Kerekasztalnak, tehát ott is elég gyakran találkozunk. Ez egy nagyon fontos fórum, amelyen a miniszter úr elnököl, személyesen ő felügyeli az ott folyó munkát. A főbb kérdések előzetes megbeszélései ezen a tizenkét fős fórumon történnek.

A MAB szakmai munkájában nem veszünk részt, de a MAB is kikéri bizonyos kérdésekben a véleményünket, aminek mi nagy tisztelettel eleget teszünk.

E: Milyen kérdésben kérte ki a MAB utoljára az FDSZ véleményét?

K. P. L.: A legnagyobb probléma most a Bolognai folyamat kérdésköre. Ennek keretében az alapszakok, és most pedig a mesterszakok akkreditációjában alakult ki nagyon komoly együttműködés, elsősorban intézményi szinten. Mint köztudott, 2008-ban fog beindulni a mesterképzés. Az MA-szakok akkreditációját követően, mivel az MA-szakok merőben újak, nagyon sok feladat lesz az egyes intézményekben, amelyek végrehajtásában komoly együttműködés van.

E: Melyek a főbb szakmapolitikai kérdések, amelyekben az FDSZ rendszeresen állást foglal?

K. P. L.: Alapvető, hogy azokról a törvényekről, amelyek kapcsolódnak a felsőoktatási munkákhoz, kinyilvánítjuk a véleményünket. Ez elsősorban a felsőoktatási törvény, amelynek ezen a nyáron volt a módosítása, s ebben – még a műhelymunkákban is szakértői szinten – nagyon komolyan részt vettünk. A másik törvény, ami bennünket érint, a közalkalmazottakról szóló törvény, hiszen minden állami intézményben dolgozónk közalkalmazott. Ez egy nagyon fontos vívmányunk, amit szeretnénk megtartani, éppen ezért a közalkalmazotti jogállás vitáiban a Szociális és Munkaügyi Minisztériummal dolgozunk együtt.

E: Ha már a felsőoktatási reform jelentőségére utalt, talán maradjunk ennél a témánál. Melyek azok a változások, amelyeket pozitívnak tartanak, s melyek a főbb problémák, amelyek megoldásához az FDSZ-nek lennének javaslatái?

K. P. L.: A legfontosabb kérdés ebben a folyamatban: megtalálni a munkaerőpiac és a képzés közötti kapcsolatot. Ebben nagyon jó az együttműködés, ugyanakkor rengeteg gondunk is van. Tudniillik nincsenek 4–5 évre szóló, előremutató jelzések a munkaerőpiac vonatkozásában. Nem látjuk például tisztán, hogy az alapszakokon végzett hallgatóink, akik nem mennek tovább, hogyan tudnak majd elhelyezkedni. Jövőre fognak végezni az első alapképzéses hallgatóink, akik közül – a jelenlegi törvény szerint – 35% mehet majd tovább mesterszakra, vagyis 65% meg fog jelenni a munkaerőpiacon, de nem látjuk, hogy ott milyen a fogadókészség valójában. Ez egy új végzettségi fok, ami több, mint a főiskolai végzettség, de kevesebb, mint az egyetemi végzettség. Azt szeretnénk, s ehhez minden segítséget meg is adunk, hogy ne legyen sok munkanélküli fiatal, mert ez a legrosszabb dolgok egyike a világon. Éppen ezért azt javasoltuk a miniszter úrnak, hogy ezt a problémakört tűzze napirendre a Felsőoktatási Kerekasztal, a Felsőoktatási Érdekegyeztető Tanács és a Tudományos Tanács fórumain.

A másik probléma: a pedagógusképzés. A demográfiai apály már olyan mély, hogy pillanatnyilag annyi első éves hallgatónk van a felsőoktatásban, mint amennyi első éves elemista. Ez egy szörnyű szám, ami azt jelenti, hogy nagyon komolyan oda kell figyelni, hogy hogyan tudjuk ezt a demográfiai apályt áthidalni, és itt a pedagógusképzés erősen érintett. A probléma az, hogy a közoktatásban az egy tanárra jutó tanulók száma ma már kisebb, mint a felsőoktatásban. Ezzel valamit tenni kell!

A harmadik terület, amelyet feltétlenül ki kell emelni: a felnőttképzésben való részvétel. Az élethosszig tartó tanulás kérdése egy nemzetközi projekt, melyet az Európai Unió kiemelten támogat. A célja nagyon világos: jobban lehet mobilizálni a munkahelyeket az-

által, hogy több végzettsége van valakinek. Ebben a kérdésben szeretnénk a jövőben még nagyobb szerepet vállalni. Azt már elértük a felsőoktatási törvény módosításával, hogy az egyetemi és főiskolai karok akkreditáció nélkül részt vehetnek a felnőttképzésben. Tehát: a felsőoktatási intézményeknél, ha a megfelelő egyetemi szakot már akkreditálták, akkor az ahhoz kapcsolódó továbbképzés is, és felnőttképzés is akkreditált. Ez egy óriási vívmány! A probléma csak az, hogy az intézményeink ótzkodnak ettől az ún. „nem-katedrális” képzési formától. Az egyetemek hagyományosan a „katedrális” képzésben vesznek részt, ezek a felnőttképzési kurzusok azonban „nem-katedrális” jellegűek, mert kis létszámúak, és elsősorban szemináriumi formában zajlanak. Itt komoly gondjaink vannak.

E: Mi van ennek a hátterében: infrastrukturális probléma, az oktatók hozzáállásán kellene változtatni, vagy arról van szó, hogy az oktatóknak új tanítási módszereket kellene megtanulniuk és alkalmazniuk, s ehhez kellene hathatósabb szakmai segítség?

K. P. L.: Én úgy látom, hogy nem infrastrukturális problémáról van szó: hely van, le lehet ültetni az embereket, akár este is vagy hétféteken. A szemléletmódban van az alapvető probléma. Az oktatóink a fehérköpenyes-katedrális képzéshez vannak „hozzászokva”, ezt ismerik. A felnőttképzésnek azonban nem ez az igénye. A felnőttképzésben kis csoportokkal kell bizonyos feladatokat megoldani. Lehet, hogy ezek a feladatok nem olyan színvonalúak, mint az egyetemi képzés, de ennek a jelentőségét attól még nem lehet elvitatni. Nem beszélve arról, hogy a hallgatói létszám emelkedése meg fog állni. Már most is tapasztalható, hogy a jelentkezési létszám emelkedése megállt, vagyis több lábon kell állnia az intézményeknek, s az egyik láb lehetne a felnőttképzés. Nekem ez szent meggyőződésem, és mint faltörő kos megyek előre ennek érdekében – mindent el fogok követni, hogy meghonosodjanak ezek a felnőttképzési kurzusok a felsőoktatási intézményekben.

E: Egy másik manapság előtérbe kerülő téma a felsőoktatás színvonalának megőrzése, illetve javítása. Minőségi felsőoktatás elképzelhetetlen anélkül, hogy az oktatók között egyfajta versenyhelyzet alakuljon ki. A szakszervezet azonban a kiváló és a kevésbé kiváló oktatóknak egyforma védelmet nyújt. Hogyan lehet feloldani ezt az ellentmondást?

K. P. L.: Ez egy nehéz kérdés... ugyanis általánosságban az a helyzet, hogy ha az egyetemen vagy főiskolán elért valaki egy pozíciót, akkor neki azért már egyszer bizonyítania kellett. Tehát: kandidátusi vagy PhD-értekezést kellett írnia, hazai és külföldi szakcikket kellett publikálnia, konferencia-előadásokat kellett tartania, amit a tanszékvezetés nagyon komolyan számon kért. Vagyis: egy bizonyos szintet el kellett érni ahhoz, hogy valaki előrelépjen. Viszont, ha ezt a bizonyos szintet elérte, tehát bizonyította, hogy alkalmas arra, hogy oktató legyen, utána igen nehéz azt állítani róla, hogy rosszul oktat. Éppen ezért a legfontosabb feladat a fiatalok kiválasztása. Amire a jövőben nagyon oda kell figyelniük, hogy a doktori képzésekből csak a legkiválóbb hallgatók kerüljenek be: szerezzék meg a megfelelő gyakorlati tapasztalatot itthon vagy külföldön, azután jöjjenek vissza, és vegyenek részt az oktatásban. Ha valaki elért egy docensi szintet, majd kitalálják róla, hogy rossz oktató, azt nagyon nehéz kezelni. Persze extrém esetek mindig vannak, de általában azt gondolom, hogy a legfontosabb, hogy a mércék, amelyeket felállítanak, valódi mércék legyenek. Ebben partnerek vagyunk.

E: Azért vannak a felsőoktatásban ezzel kapcsolatban akut problémák. Még az egyetemen sem kizárt, de a főiskolákon sokkal gyakoribb, hogy valaki már elért egy docensi rangot anélkül, hogy PhD-fokozatot szerzett volna...

K. P. L.: Ennek a világnak vége! Az új felsőoktatási törvény nagyon szigorú feltételeket szab az előrelépéshez. Még a főiskolákon sem lehet PhD nélkül docensi besorolást kapni. De most még van egy átmeneti időszak. Képzelnék el, hogy van egy 50 éves kollegánk, aki abba a kategóriába tartozik, amit Ön mondott: főiskolai docens, de nincs fokozata. Az ilyen oktatókat nem lehet az utcára tenni egyik napról a másikra, ezért ezen oktatók egy részét ún. „mestertanári” fokozatba tették. Ez egy új beosztás az egyetemeken és főiskolákon, és azok a kollégák kerülnek ebbe a beosztásba, akiknek nincs tudományos fokozatuk, de nem bocsátják el, hanem átminősítik őket. Viszont kritérium az, hogy magasabb óraszámot kell teljesíteniük.

E: Ez a rendszer már működik?

K. P. L.: Az új rendszer 2007 szeptemberétől működik. Ez egy nővum, amihez partnerek voltunk. Amikor a Felsőoktatási Tanácsban ezt az elnökség javasolta, azért tette, hogy ne kerüljenek ezek az 50 éves emberek az utcára (hiszen közöttük számosan vannak, akik nagyon jó oktatók), hanem legyen egy kifutási idejük, s ez a mestertanárság erre vonatkozik. Többet kell tanítaniuk, de nincs velük szemben egy olyan elvárás, hogy 50 éves korukban csináljanak PhD-t.

E: Vagyis a mestertanári státusban megmaradhatnak akár nyugdíjig?

K. P. L.: Itt különbség van a korosztályok között: 40 és 50 év között van egy olyan elvárás, hogy szerezzenek fokozatot, 50 év felett pedig azt nézik, hogy milyen oktató. Akik egyik feltételnek sem felelnek meg, azoktól természetesen meg kell válni.

E: Ha csoportos leépítésre kerülne sor, és a szociális és kiválósági szempontok valamelyikéből mindenképpen engednie kellene, akkor melyiket választaná?

K. P. L.: Elsősorban arra törekszünk, hogy csoportos leépítésekre ne kerüljön sor, szeretnénk megelőzni ezeket, amennyire csak lehet. Azért ez eddig sikerült: nagy volumenű elbocsátásokra nem került sor a felsőoktatásban, s remélem, nem is fog erre sor kerülni. Ahol azonban ilyen dolog felmerül, ott egyéni mérlegelés van. Számunkra a női oktatók védelme alapvető, főleg a családosoknál. A gyermekkel rendelkező oktatók egy kiemelten védett csoportot alkotnak, ahol nagyon keményen fellépünk. Az a tapasztalat ugyanis, hogy a férfiak könnyebben találnak maguknak új munkahelyet, különösen a középkorú hölgyekhez képest. Természetesen azoknak a védelmében, akik alkalmatlanok, nem tudunk mit tenni, de az alkalmas családos hölgyek előnyben részesülnek a férfiakkal szemben.

E: Melyik volt a legkiélezettebb helyzet az elmúlt időszakban, amikor nagyon keményen fel kellett lépniük?

K. P. L.: Volt néhány kiélezett helyzet. Elsősorban a béremeléshez kapcsolódóan. 2007 februárjában egy országos közalkalmazotti sztrájkbizottságot kellett létrehozni, amiben az FDSZ is részt vett. A kiváltó ok az volt, hogy 10%-os infláció mellett nulla volt a béremelési ajánlat, amit elfogadhatatlannak tartottunk. Ez egy nagyon forró helyzet volt. Idén volt még egy hasonlóan forró helyzet, amikor felmerült a felsőoktatási törvény módosítása kapcsán a privatizáció kérdése, vagyis, hogy az állami intézményeket az államháztartási törvény alapján privatizálják, ami által az oktatók és a kutatók és az egyéb alkalmazottak is kikerültek volna a közalkalmazotti körből... egy szabad adás-vételi helyzet alakult volna ki.

Idén ez a két forró helyzetünk volt, de mind a két esetben sikerült kompromisszumot kötni, amiben nagyon komoly segítséget kaptunk személy szerint a miniszter úrtól, aki fo-

gadott minket. Ha ez az állami privatizáció bekövetkezett volna törvényi szinten, akkor arra is készen álltunk, hogy nem indítjuk el a 2007-es őszi félévet...

E: Már az előbb is felmerült bennem, amikor a sztrájbizottság megalakításáról beszélt, hogy vajon milyen eszközök állnak a rendelkezésükre, hogyan tudnak nyomást gyakorolni? A felsőoktatásban nem tűnik olyan fenyegetőnek, ha sztrájkot emlegetnek, mint mondjuk a vasutasoknál.

K. P. L.: Ez így van, hogy most a legutóbbi aktuális példáról beszéljek: 600 mozdonyvezető meg tud bénítani egy egész országot. Ha egy tanár bejelenti, hogy nem tart órát, akkor a hallgatók legfeljebb boldogok lesznek. Tehát nincs erről szó. Nekünk mások az eszközeink, elsősorban tárgyalunk, és próbálunk meggyőző érveket mondani. Úgy gondolom, hogy az 56 ezer felsőoktatási dolgozó, beleszámolva az orvosokat és agrárosokat is, azért ma a magyar elitet képviseli. A kormány is elgondolkodik azon, hogy érdemes-e szembe menni a magyar elit elképzeléseivel. Éppen ezért azt gondoljuk, hogy a legfőbb feladatunk: tárgyalni, tárgyalni és megint tárgyalni... Természetesen az is fontos, hogy együttműködjünk a hallgatóinkkal, és a hallgatóink ebben partnerek.

E: Elképzelhető, hogy együttes akciót szervezzenek a hallgatókkal...

K. P. L.: Igen, volt erről már szó... amikor a közalkalmazotti státus megszüntetése napirendre került, nagyon kemény lépéseket terveztünk. Azt mondtuk, hogy ha ki kell menni az utcára, akkor ezt választjuk, s ugyan mi kevesen vagyunk, de ha csatlakozik hozzánk 200 ezer hallgató, akkor már sokkal többen leszünk...

E: Végezetül szeretném, ha megosztaná velünk, hogy milyen célokat szeretne megvalósítani az FDSZ a következő pár évben?

K. P. L.: Alapvető érdekünk, hogy a felsőoktatás színvonala ne romoljon, tehát megfeleljünk azoknak az elvárásoknak, amelyek az Európai Unió tagországunkból adódnak. Ez az első cél. A második célunk az, hogy megteremtjük a kapcsolatot a munkaerőpiaccal, hogy nagyon kevés, ha lehet 0%-ban kifejezhető egyetemet és főiskolát végzett fiatal munkanélküli legyen. A harmadik célunk pedig, hogy az oktatóink, kutatóink és az alkalmazottak számára teremtünk egy olyan életszínvonalat, amely nyugodt feltételeket biztosít a minőségi munkavégzéshez. E három célt különválasztani nem lehet, csak együtt valósítható meg. Ennek érdekében szeretnénk tevékenykedni a következő időszakban.

Az interjúkat Bíró Zsuzsanna Hanna készítette